

De *Myosotis* als symbool van maçonnieke renaissance en verzoening na kwade dagen

Paul de PESSEMIER 's GRAVENDRIES
en FrankvDW

Aquarel door Eugène-Jules Eudes (1856-1938) van een *Myosotis Sylvatica*

In de meest donkere dagen van de twintigste eeuw gaf zelfs de Duitse vrijmetselarij aan de sirenezang van het nazisme gehoor. Toch werd in het strafkamp Emslandlager VII in Esterwegen onder de neus van de nietsvermoedende kampbewakers door zes er gevangengehouden Belgische BB.: een maçonnieke Fraternelle opgericht. Met de komst van een zevende lid werd het een volwaardige loge die de benaming Liberté Chérie aannam. Alle zeven waren ze door de bezetter omwille van verzetsdaden opgepakt en vielen derhalve onder de noemer Nacht und Nebel, een speciale strafklasse die tot doel had mensen spoorloos te laten verdwijnen.

Na de oorlog zou de nieuwe, herboren Duitse maçonnerie het vergeet-mij-nietje sterk propageren als verwijzing naar een voorgegeven verzet tegen het nazisme en als herinnering aan alle BB.: die het slachtoffer van die ideologie geworden waren. Dit maçonniek symbool is intussen wereldwijd in gebruik.

1. Het vergeet-mij-nietje

Het bloemgeslacht *Myosotis* telt heelwat soorten. De naam is van oorsprong Grieks en betekent *muis-oortje*. Het bloempje komt voor in Europa, Azië, Afrika en Australië. In Nederland en België worden er een tiental varianten aangetroffen, waarvan het Bosvergeet-mij-nietje, de *Myosotis sylvatica*, het bekendste is.

Volgens een Middeleeuwse legende wandelde op een dag een ridder met zijn geliefde langs een rivier. Bij het bloemplukken viel hij door het gewicht van zijn uitrusting in het water. Terwijl hij verdronk gooide hij haar de ruiker toe en riep 'Vergeet mij niet'. Deze bloem is dan ook met romantiek en tragiek verweven en werd eertijds vaak door vrouwen en meisjes ten teken van oneindige trouw en liefde gecultiveerd.¹ Ook in de tekst van *Die Mutter und ihr Kind* naar W. Döbelbauer in de cantate *Vergißmeinnicht* van Anton Bruckner uit 1845 komt een smartsymboliek terug.

De *Myosotis* telt vijf bloemblaadjes, waardoor de Vrijmetselaar er een pentagram in kan onderkennen. De gele variëteit met zwarte kern lijkt wel een natuurlijke representatie van de Vlamme Ster met de letter G. Als symbool werd het in de Duitse vrijmetselarij voor het eerst in 1926 geïntroduceerd tijdens een zitting van de *Grossloge zur Sonne* in het O.: Bayreuth, toen het als reverspin werd uitgedeeld. De achterliggende boodschap was de maçons aan de liefdadigheidswerken die door de Grootloge werden georganiseerd, te herinneren. Tijdens een erop volgende Zitting in Bremen van de *Grossloge* werd het speldje aan de afgevaardigden van alle er vertegenwoordigde loges gedistribueerd.

Links: oorspronkelijke maçonnieke Vergissmeinnicht-pin uit 1926.

Rechts: Speldje uit de winter 1938-1939 dat in het zopas geannexeerde Wenen werd verkocht.

Na de machtsgreep van Hitler in 1933 stichtten de Nationaal Socialisten het *Winterhilfswerk des Deutschen Volkes*, een organisatie die in de wintermaanden voor het goede doel geld inzamelde, en daarmee tegelijk de Staat financieel ontlaste. Ook kunstenaars en politici zetten er zich graag als promotor voor in. Tussen 1933 en 1943 werden er ongeveer 8000 verschillende insignes uitgegeven. Voor elke inzamelactie werd namelijk een nieuw embleempje gekozen dat enkel tijdens de periode van de collecte gedragen werd en aantoonde wie zijn steentje al had bijgedragen. In maart 1938 koos het *Winterhilfswerk* het blauwe vergeet-mij-nietje als kenteken voor de komende collecte. De ironie wil dat deze specifieke pin in dezelfde fabriek in Selb nabij Bayreuth, als waar de *Grossloge zur Sonne* twaalf jaar eerder haar maçonnieke speldjes had besteld, geproduceerd werd. Helemaal wrang is dat de ingezamelde fondsen toen niet meer zoals eerst, dienden om de nood van de armen te lenigen, maar voor de herbewapening van het Derde Rijk.²

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Vergeet_werd_-mij-nietje, dd. 26-02-2020.

² Frank vDW, *De Myosotis*, bouwstuk op 27-02-219 in de A.:L.: Fides et Amor N° 32.

De hardnekkig in het leven gehouden mythe luidt dat nogal wat Duitse BB., ook lang na deze inzamelactie, het Myosotisspeldje bleven dragen ter vervanging van het intussen door de nazi's verboden passer-en-winkelhaaksymbool. En als herinnering aan de hoogdagen van de *Grossloge zur Sonne*. Dat is echter hoogst onwaarschijnlijk gezien de tijdsgeest. Meer nog: om een ontbinding van de loges door de nationaalsocialisten voor te zijn, had de Grossloge zich al in 1933 ontbonden en alle Werkplaatsen gesommeerd de *Lichten te doven*. Ingevolge de Rijksverordening van 28 maart 1935 waren tegen september 1936 ook alle aanverwante verenigingen officieel ontbonden

Kleuraffiche van de film 'Forces Occultes' uit 1942

2. Maçonnerie in Duitsland

In het begin van de XXe eeuw was de Duitse maçonnerie onderverdeeld in twee stromingen die elkaar formeel erkenden. Vooreerst waren er de grote Pruisische loges met Berlijn als hoofdzetel en voor wie de vrijmetselarij per definitie christelijk zou zijn. Joden werden er dan ook niet in opgenomen. Dan waren er de overige obediënties³ die al in de voorgaande eeuw gesticht waren en die zichzelf als 'humanistisch' omschreven. In die werkplaatsen konden ook vrijzinnigen en Joden worden geïnitieerd. Wel schortten tijdens de Eerste Wereldoorlog alle Duitse obediënties hun contacten met de landen van de Triple Entente op, de alliantie die in 1907 was gevormd tussen het Verenigd Koninkrijk en Ierland, Frankrijk en Rusland.⁴

³ Meer bepaald die van Hamburg, Dresden, Frankfurt en Darmstadt.

⁴ https://fr.wikipedia.org/wiki/Franc-ma%C3%A7onnerie_en_Allemagne, dd. 13-02-2017.

Reeds lang voor het uitbreken van de oorlog heerste er overigens in de Duits-nationalistische kringen een latente vijandschap tegenover de vrijmetselarij omdat zij internationaal georiënteerd is. Evenzo binnen de minoritaire Katholieke Kerk. Na de Duitse nederlaag in 1918 werd de sfeer echter ronduit vijandig omdat de bevolking het debacle aan 'Joodse drijfverijen' toedichtte en gezien de maçonnerie met het Jodendom werd vereenzelvigd.⁵

Het debacle van de Eerste Wereldoorlog leidde in Duitsland en Oostenrijk tot een reeks complottheorieën die de smadelijke nederlaag moesten verklaren. Het opkomend nationaalsocialisme maakte daar gretig gebruik van. In hun hoofden bestond er namelijk geen twijfel over dat de vrijmetselarij aan het 'Internationaal Jodendom' gekoppeld was. Er volgde dan ook een verbod op het lidmaatschap ervan.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog verbood het nationaalsocialisme ook in de door Duitsland bezette gebieden, alle maçonnieke activiteiten. Door het aanwenden van anti-maçonnieke propaganda in de vorm van publicaties, tentoonstellingen en ondermeer de film *Forces Occultes*, beïnvloedde de bezetter de publieke opinie met behoorlijk wat succes.⁶

3. In België

Reeds in 1939 had het Grootoosten van België zijn archief om veiligheidsredenen naar Londen laten overbrengen. Wat er nog restte werd onder de bezetting in beslag genomen en naar Duitsland overgebracht. Tot dan had het G.O.B. 4.500 leden geteld. Na de oorlog nog slechts 2.900. Dit omdat een groot aantal BB.: had afgehaakt of gestorven was. En, omdat er gedurende die vijf jaar in de enkele ondergronds opererende LL.: nog nauwelijks inwijdingen hadden plaatsgevonden.⁷ Bovendien werden tijdens de bezetting meerdere notoire maçons het slachtoffer van verklikking en moord door collaborateurs: onder anderen de BB.: **Georges Pètre** (1874-1942), gewezen burgemeester van Sint-Joost-ten-Node en Grootcommandant van de Hoge Raad van België, **Raoul Engel** (1887- 1943), advocaat en voormalig Grootmeester van de G.O.B., en **Jules Hiernaux** (1881-1941), voormalig Minister en Grootmeester van de G.O.B..

Nog tal van andere maçons werden opgepakt en gedeporteerd wegens het overtreden van oorlogswetten, openlijke obstructievoering of het plegen van passieve of actieve verzetsdaden.⁸ Ook is een onbekend aantal Belgische maçons naar concentratiekampen gedeporteerd, alleen al omwille van hun Joodse origine. Slechts weinigen hebben de er ondergane ontberingen en mishandelingen overleefd.

⁵ Br.: Axel Pohlmann in een mail aan Br.: Dirk Geeroms, dd. 10-02-217. Zie ook het artikel: Cl-Fr. Maurel, *Loges militaires Allemandes en Belgique 1914-1918*, in *Acta Macionica*, 2016, pp. 19-48.

⁶ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Judeo-ma%C3%A7onnerie>, dd. 24-02-202.

⁷ https://nl.wikipedia.org/wiki/Vrijmetselarij_in_Belgi%C3%AB#1939-1945: Tweede_Wereldoorlog, dd. 24-02-2020.

⁸ https://fr.wikipedia.org/wiki/Franc-ma%C3%A7onnerie_durant_la_Seconde_Guerre_mondiale, dd. 24-02-2020.

4. Nacht und Nebel

Het decreet dat op 7 december 1941 door maarschalk Keitel en Hitler ondertekend werd, bepaalde de deportatie van alle vijanden of tegenstanders van het Derde Rijk. Op grond daarvan moesten al diegenen in de bezette gebieden die een gevaar voor de 'veiligheid' van het Duitse leger uitmaakten of tegen het Derde Rijk ageerden, aan Duitsland worden overgedragen om er in geheime kampen vastgehouden te worden alvorens te verdwijnen. Het besluit bepaalde ook dat er over het lot en de detentieplaats van de gevangenen, geen enkele informatie zou gegeven worden.⁹

Drie speciaal daartoe uitgeruste *Nacht und Nebel*-concentratiekampen waren: Natzweiler-Struthof in de Elzas, Groß-Rosen in Silezië, en Lager VII Esterwegen, dat op zich 25 kilometer van de grens met de Nederlandse provincie Groningen bevond.

Lager VII Esterwegen ca. 1945

Kamp Esterwegen werd al in 1933 opgericht. Het was een zogenaamd dubbelkamp, met een capaciteit van 2000 gevangenen. Het gold, net als Dachau, als een 'modelconcentratiekamp' van de SS. Er werden voornamelijk communisten, sociaaldemocraten, pacifisten, vakbondsleden en intellectuelen opgesloten. Later ook Jehova's getuigen, homoseksuelen en *Arbeitsunwilligen*. De gevangenen moesten het veen in de omgeving ontginnen, zonder geschikt materiaal evenwel. Bij hun terugkeer 's avonds werden ze ook al eens afgeranseld en mentaal mishandeld: Hoe meer gevangenen er bezweken hoe beter. Zo kwam er plaats vrij voor een nieuwe wagonlading opposanten tegen het fascistisch regime.¹⁰

⁹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Nacht-und-Nebel-Erlass>, dd. 30-03-2020.

¹⁰ https://nl.wikipedia.org/wiki/Kamp_Esterwegen, dd. 31-03-2020.

5. De kamploge *Liberté Chérie*

Vanaf mei 1943 kwamen vanuit Frankrijk, België en Nederland *Nacht und Nebel Gefangenen* in Esterwegen aan. Ze werden in het speciaal daartoe gebouwde nieuw gedeelte van het dubbelkamp, dat een capaciteit van 500 personen had, ondergebracht.¹¹

Onder hen de BB.: :

- **Paul Hanson**, magistraat (1889 - gestorven Essen op 26 maart 1944), lid van de A.: L.: Hiram in het O.: Luik;
- **Luc Somerhausen** (1903 - overleefde zijn gevangenschap en overleed te Brussel op 5 april 1982), lid van de A.: L.: Action et Solidarité no 3 in het O.: Brussel;
- **Guy Hannecart**, advocaat en letterkundige (1903 - gestorven in Bergen-Belsen op 25 april 1945), lid van Les Amis Philanthropes in het O.: Brussel;
- **Jean Sugg**, vertalen en publicist (1897 - omgekomen in Buchenwald de 6e mei 1945), eveneens lid van Les Amis Philanthropes in het O.: Brussel;
- **Joseph Degueldre**, geneesheer (1904 – overleden in Pepinster op 19 april 1981), afkomstig van de A.: L.: Le Travail in het O.:Verviers;
- **Amédée Miclotte**, professor (1902 - Gross-Rosen, 8 februari 1945), lid van Les Vrais Amis de l'union et du Progrès Réunis in het O.: Brussel;
- **Franz Rochat**, professor (1908 – Untermansfeldb, 6 januari 1945), lid van de A.: L.: Les Amis Philanthropes in het O.: Brussel.

Zij waren allen wegens verzetsdaden opgepakt geworden en naar Esterwegen weggevoerd. Het was nadat Br.: Amédée Miclotte als zevende geïnitieerde in barak 6 van Emslandlager VII werd ondergebracht, dat ze in aantal waren om een volwaardige L.: op te richten. Dat gebeurde in de tweede helft van de maand november onder de naam *Liberté Chérie*.¹² De stichtende Achtbare Meester was Paul Hanson. Voordien zouden de zes BB.: wekelijks in de schoot van een *Fraternelle* zijn samengekomen.

Lang werd gedacht dat *Liberté Chérie* de enige M.: L.: is geweest die in Duits krijgsgevangenschap opereerde. Intussen werd bekend dat er nog een Werkplaats actief is geweest: de A.: L.: *L'Obstinée* in Oflag XD in Fischbeck, die door **Jean Rey** (1902-1983), de toekomstige voorzitter van de Europese Commissie, werd gesticht.

De A.: L.: *Liberté Chérie* *affilieerde* ook twee BB.: die hen in 1944 in Esterwegen vervoegden:

- **Jean-Baptiste de Schrijver**, kolonel bij het Belgisch Leger (1893 - gestorven in Gross-Rosen, 9 februari 1945), die in de A.: L.: La Liberté in het O.: Gent was ingewijd;

¹¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Kamp_Esterwegen, dd. 30-03-2020.

¹² [https://fr.wikipedia.org/wiki/Libert%C3%A9_ch%C3%A9rie_\(loge_ma%C3%A7onnique\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Libert%C3%A9_ch%C3%A9rie_(loge_ma%C3%A7onnique)), dd. 30-03-2020.

- **Henri Story**, industrieel en tijdens de bezetting *Capitaine aux Services de renseignements et d'action* (1897- bezweken in Gross-Rosen op 5 december 1944), die lid van Le Septentrion in het O .: Gent was. Hij was de postume schoonvader van Br.: **Charles Wagemans** (1918-2009), de eerste en stichtend Grootmeester van de RGLB.

Vervolgens, kort voor het gedwongen vertrek van de voornoemde Br.: Luc Somerhausen op 22 februari 1944, initieerde de Werkplaats broeder **Fernand Erauw** (1914-1997).

Franz Bridoux (1924-2018), die vanaf 16 november 1943 tot en met 15 april 1944 in Esterwegen gevangen zat en er alle voornoemde BB.: heeft gekend, werd pas na de oorlog ingewijd. Hij legde heel zijn verdere leven getuigenis af van de ondergane gruwel en streed fervent tegen elke vorm van onverdraagzaamheid.

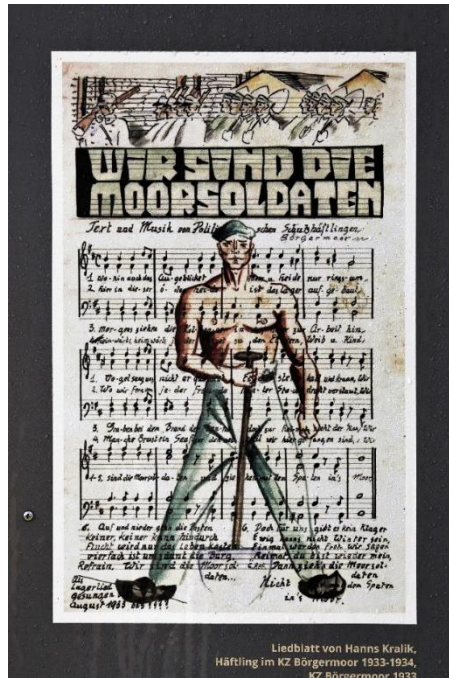
BB.: Frank Erauw en Luc Somerhausen op latere leeftijd

De Broeders verzamelden zich voor hun Arbeid rond een tafel in *Barak Nummer Zes*, die anders als eettafel diende of voor het sorteren van patronen. Opdat zij hun zittingen in alle rust zouden kunnen houden, werden de Werkzaamheden telkens door Katholieken gedekt. Omgekeerd hielden de BB.: van *Liberté Chérie* een oogje in het zeil als de kerkelijken een misviering hielden. Na de Opname van de neofiet Fernand Erauw als achtste logelid, werden de Zittingen thematisch. Zo werd er gearbeid omtrent het begrip Opperbouwmeester van het Heelal, over de toekomst van België, en - heel vooruitstrevend – rond het onderwerp de positie van de vrouw binnen de vrijmetselarij. Maar, al gauw bleek het kampeven te zwaar om de maçonnerie ten volle te kunnen beleven. Tevens was er het gevaar om betrappt te worden. Bovendien was kort na het gedwongen vertrek van Br.: Somerhausen, ook de nieuw geïnitieerde, Br.: Fernand Erauw, naar het hetzelfde kamp in Oranienburg-Sachsenhausen overgebracht. Noodgedwongen werden de Werktuigen neergelegd.¹³

¹³ Frank van De Walle, De Myosotis, bouwstuk op 27-02-219 in de A.:L.: Fides et Amor N° 32.

6. Chant des marais

De naam van de kamploge *Liberté Chérie* zou naar de zesde strofe van de *Marseillaise* verwijzen,¹⁴ zij het onrechtstreeks want in de vierde strofe van het onder de Nazigevangenen welbekende *Chant des Marais*, of *Moorsoldatenlied*, werd deze uitdrukking uit het Franse vrijheidslied ook al overgenomen. Het *Moorsoldatenlied* werd namelijk reeds in de zomer van 1933 in het kamp Börgermoor door gevangenen gecreëerd. De tekst verwijst naar de dwangarbeid van de er opgesloten politieke tegenstanders van het naziregime, de Jehova's getuigen en homoseksuelen. Met summier gereedschap, zoals een spade en kruiwagen, maar zonder waterdichte laarzen evenwel, moesten ze er sleuven en grachten delven en turf winnen.

Liedjesblad van een krijgsgevangene, de kunstenaar Hanns Kralik (1900-1971)

Dichter en vakbondsman **Hans Esser** (1896-1971) en acteur-regisseur **Wolfgang Langhoff** (1901-1966) waren de tekstdichters. Reclameman **Rudi Goguel** (1908-1976) componeerde de melodie. Tijdens een ontspanningsavond op 28 augustus 1933 voor en door de gevangenen, en die ze met enige zelfironie *Zirkus Konzentraxani* hadden gedoopt, werd het lied voor het eerst gezongen. Twee dagen later al werd het echter door de kampleiding verboden. Het *Moorsoldatenlied* werd nadien alom bekend dankzij de Internationale Brigades in de Spaanse Burgeroorlog. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en ook nog nadien, stond het symbool voor het verzet tegen fascisme en onvrijheid.¹⁵

¹⁴ Frank van De Walle, *De Myosotis*, bouwstuk op 27-02-219 in de A.:L. Fides et Amor N° 32.

¹⁵ https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Chant_des_d%C3%A9port%C3%A9s, dd. 02-04-2020.

7. Na Hitler's Inferno

In de 15 *Emslandlager* samen, werden naar schatting 100.000 krijgsgevangenen en 80.000 politieke gevangenen opgesloten. Maar, qua aantal gedetineerden en doden per kamp, is niets met zekerheid bekend. In voornoemd Kamp Esterwegen liggen ongeveer 1.500 doden begraven. Omdat velen later in andere kampen bezweken of werden omgebracht kan er geen cijfer op het aantal kampbewoners dat de oorlog niet heeft overleefd, gekleefd worden.

Van de tien hierboven besproken BB.: zouden, naast de pas later ingewijde Franz Bridoux, amper drie het inferno overleven: **Joseph Degueudre**, die in april 1945 naar de gevangenis van Ichtershausen was getransporteerd, ontsnapte tijdens een 'dodenmars' en werd vervolgens door de Amerikaanse luchtvaart gerepatrieerd op 7 mei 1945. Hij zou 78 jaar oud worden. **Luc Somerhausen** werd gerepatrieerd op 21 mei 1945 en stuurde in augustus van hetzelfde jaar nog, een gedetailleerd rapport naar de Grootmeester van de Grand Orient de Belgique met het stichtingsverhaal van de loge *Liberté Chérie*. Hij sterft op 79-jarige leeftijd. **Fernand Erauw** deed in 1943 een ontsnappingspoging maar werd gevat en vervolgens in het concentratiekamp Oranienburg-Sachsenhausen opgesloten. Daar trof hij ook de hem nog uit Esterwegen goed bekende Br.: Somerhausen aan. Vanaf dan werden ze onafscheidelijk. Samen werden ze op 21 mei 1945 gerepatrieerd en in het Brussels Sint-Pietersziekenhuis opgenomen Br.: Erauw woog toen nog slechts 32 kg. Hij stierf in 1997 op 83-jarige leeftijd. Als laatst overlevende van *Liberté Chérie*.¹⁶

Gedenkmomument aan de L. *liberté Chérie* in het kamp Esterwegen

Op 13 november 2004 werd op initiatief van de Belgische V.:M.: een monument in Esterwegen onthuld ter nagedachtenis aan dat exceptionele gebeuren. Dit in aanwezigheid van zeven Grootmeesters en honderden BB.: Het beeldhouwwerk werd door architect Jean de Salle ontworpen als een deels ruwe, deels kubieke granieten steen, waarop Passer en Winkelhaak zijn aangebracht. De steen doorklieft een metalen rasterwerk, symbool van het verzet tegen de fysieke, mentale en spirituele onderdrukking van de mens tijdens het Naziregime. Het geheel rust op een zwart/wit geblokte vloer.¹⁷

¹⁶ [https://fr.wikipedia.org/wiki/Libert%C3%A9_ch%C3%A9rie_\(loge_ma%C3%A7onnique\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Libert%C3%A9_ch%C3%A9rie_(loge_ma%C3%A7onnique)), dd. 03-04-2020.

¹⁷ Frank van De Walle, De Myosotis, bouwstuk op 27-02-219 in de A.:L.: Fides et Amor N° 32.

8. De Myosotis als universeel maçonniek embleem

In Duitsland was de maçonnerie na de oorlog aan een diepgaand gewetensonderzoek toe geweest. Al had de *Grossloge Zur Sonne* zichzelf op 30 april 1933 ontbonden om een verbod op de vrijmetselarij voor te zijn en had zij al haar dochterloges met klem aangemaand om de Lichten te doven en de poorten te sluiten,¹⁸ toch is het zo dat de overgrote meerderheid van de Duitse maçons zich niét tegen de Nationaalsocialistische ideologie had verzet, ja Hitler zelfs openlijk had gesteund.

In het kader van de denazificatie vroegen de Amerikaanse bezettingsautoriteiten al in september 1945 Br. **Bernhard Beyer** (1879-1966) om een gedetailleerd plan op te stellen om de Duitse vrijmetselarij te doen herleven. De humanist Beyer, neuroloog van opleiding, was vanaf 1925 secretaris van de *Grossloge Zur Sonne* geweest en in 1927 plaatsvervangend Grootmeester.¹⁹ Hij was vóór het nazisme een gekend auteur van publicaties over de maçonnerie en een groot verdediger van de regulariteit. Hij werd de eerste Grootmeester van de heropgerichte *Grossloge Zur Sonne für Bayern*.²⁰

De laatste twee Grootmeesters van de *Großloge Zur Sonne für Bayern*, Bernhard Beyer (in 1948) en Theodor Vogel (van 1948 tot 1949), voor de Bayreuth-loge in 1954.

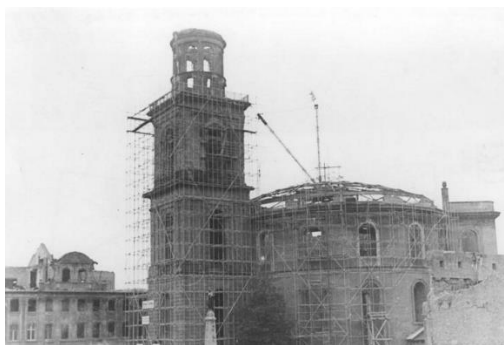
Toen in 1947 de *Grossloge zur Sonne* in het O.: Bayreuth de Werkzaamheden onder leiding van Gewezen en nieuwe Grootmeester Beyer hervatte, werd het vergeet-mijnietje als officieel embleem voor de jaarlijkse bijeenkomsten aangenomen. Als een soort van eerbetoon ook aan alle Duitse BB.: die de oorlog overleefd hadden en erin geslaagd waren het Licht van de V.:M.: tijdens de duistere oorlogsjaren in stilte brandende te houden.

¹⁸ https://de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Floge_Zur_Sonne, dd.04-04-2020.

¹⁹ https://de.wikipedia.org/wiki/Bernhard_Beyer, dd. 05-04-2020.

²⁰ https://de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Floge_Zur_Sonne, dd.04-04-2020.

Ook toen op 8 oktober 1948 de eerste bijeenkomst plaatsvond van de nieuwe *Vereinigte Grosslogen von Deutschland* in oprichting, werd de pin als maçonniek symbool weerhouden. Toen op 19 juni 1949 in de Paulskirche in Frankfurt die *Vereinigte Grossloge der Freimaurer von Deutschland* officieel werd opgericht, werd Br.: **Theodor Vogel** als Grootmeester aangesteld. Hij was het ook die - de gelukkige jaren van de maçonnerie tijdens het interbellum indachtig - voor die gelegenheid enkele honderden pins had laten aanmaken bij dezelfde fabriek in Selb als waar de originele in 1926 vervaardigd waren geworden. De gietvorm had, als bij wonder, het oorlogsgeweld overleefd. Hij deelde die dag de pins ten teken van Broederlijkheid en verzoening uit aan alle aanwezige leden van de 174 stichtende loges van de nieuwe *Grossloge*. Alle vroegere, ook de aanvankelijk met de Nazi's meeheulende en naderhand ontbonden, Duitse Grootloges, waren erbij betrokken. En telkens Grootmeester Vogel één van de uit de as herrezen Duitse Werkplaatsen bezocht, of zijn Obediëntie in het buitenland vertegenwoordigde, deelde hij goedgeefs de Myosotispin uit.

De Paulskirche in Frankfurt in 1947 en ca 1950 na de heropbouw

Als eerste Grootmeester van de VGLvD was Br.: Vogel de topvertegenwoordiger van de reguliere Duitse vrijmetselarij in het buitenland. Ook in de USA. De Duitse vrijmetselarij dankt haar herwonnen internationale erkenning en geloofwaardigheid aan Vogel's persoonlijke inzet en aan zijn ontelbare officiële bezoeken aan buitenlandse Grootloges. Zo was ook hij op de Conferentie van Grootmeesters in Washington DC aanwezig, waar hij gewoontegetrouw alle Afgevaardigden de Myosotispin opspelde. Door het internationale karakter van deze bijeenkomst, verspreidde het nog recente maçonniek symbool zich heel snel in maçonnieke wereld en wordt het thans wereldwijd gedragen. Wel hoeft het geen verbazing dat het toch nog tot 1958 duurde alvorens de *Vereinigte Grosslogen von Deutschland* door de *United Grand Lodge of Engeland* werd erkend.²¹

²¹ https://de.wikipedia.org/wiki/Gro%C3%9Floge_Zur_Sonne, dd.04-04-2020.

Na de Duitse capitulatie was met de Amerikanen, Canadezen en Britten, ook de Angelsaksische maçonnerie naar het oude Continent meegekomen. Wellicht niet zo toevallig kozen Amerikaanse BB.: bij de Oprichting van de Kolommen van een nieuwe L.: in Duitsland voor *Myosotis* als logenaam. Anderen gebruikten dan weer de afbeelding van het vergeet-mij-nietje in hun Logejuweel. In het O.: Heilbronn werd een L.: met de naam *Forget me Not* opgericht. En, elke neofiet die aanklopte bij de *The Grand Lodge of British Freemasons in Germany*, één van de vijf bij de *Vereinigte Grosslogen von Deutschland* aangesloten Grootloges, kreeg een Myosotis-pin bij zijn Inwijding, samen met de korte historiek ervan. Zo ook bij elke Meesterverheffing in de *American Canadian Grand Lodge*.²²

De enige Duitstalige Werkplaats die de Belgische Reguliere Grootloge rijk is, de A.: L.: *Zur Morgenlandfahrt* N° 35 in het O.: Brussel, opgericht in 1997, voert in haar Logejuweel het blauwe vergeet-mij-nietje. Maar ook in Duitse Werkplaatsen zoals Bielefeld, Bremen en Düsseldorf is de Myosotis prominent aanwezig. In de Angelsaksische landen duikt het bloempje gaandeweg steeds vaker op, als kraagspeldje of in een gewezen, profaan uitzierende das.

Aldus groeide een sober, bijna banaal uitzierend bloempje uit tot de verzinnebeelding van universele Broederschap en tot een discreter wereldwijd maçonniek herkenningsteken voor diegenen die het dragen van de Passer en Winkelhaak als te expliciet ervaren.

Tot slot: Het is de Duitse BB.: die direct na de oorlog met succes de V.:M.: in hun land nieuw leven hebben ingeblazen vergeven dat zij het weinig fraai Duits maçonniek oorlogsverleden hebben willen opsmukken met heroïsche, maar meestendeels verzonden verhalen over geheime bijeenkomsten van Logebroeders, waarbij de Myosotis als *ersatz* voor Passer en Winkelhaak gefungeerd zou hebben.

²² Frank vDW, De Myosotis, bouwstuk op 27-02-219 in de A.:L.: Fides et Amor N° 32.